

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Lietuviai - laimingi, tik patys nesupranta kiek

„Ar daug žmogui reikia? Tik duonos riekės, tik vandens tyro, tik savo kertės...“ - rašė poetas Algimantas Baltakis. Ne visi taip galvoja. Dažniau skundžiasi, kad trūksta to, ano, kad visi blogi. Neretai pamąstai, kad tik poetai ir idealistai mažuose dalykuose bemato gėrį, gamtoje - natūralią seką. Tik jie bepastebi, kokia graži mūsų Tėvynė. Lietuvos romuvos krivė, sociologė Inija Trinkūnienė teigia, jog viskas priklauso nuo to, ko ieškai ir ko sieki.

- Ar iš tiesų lietuviai tokie nelaimingi ir nuskriausti, kokie neretai nori pasirodyti? - *teiravomės Inijos TRINKŪNIENĖS.*

- Negaliu pasakyti apie daugumą, bet mane supa išimtinai laimingi žmonės. Ir aš esu laiminga, nes gyvenu prasmingą gyvenimą. Veikla, kuria mes su šviesaus atminimo mano vyru Jonu Trinkūnu užsiėmėme, galima sakyti, visą gyvenimą, turi prasmę, nes yra susijusi su svarbiausiais dalykais mūsų gyvenime - protėvių palikimu ir to palikimo įvairių puoselėjimu. Ir aš galiu pasakyti, kad net sovietinėje santvarkoje mums gyventi buvo ne taip sunku kaip kitiems. Svarbiausia, ką mes turėjome, buvo didelis būrys draugų ir bendraminčių, su kuriais ėjome į žygius, ekspedicijas, rengėme šventes, ir tai mus palaikė ir stiprino. Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto politologė dr. Ainė Ramonaitė su savo kolegomis atliko tyrimus, išleido monografiją „Sąjūdžio ištakų beiėškant: nepaklusniųjų tinklaveikos galia“ ir pateikė išvadą, kad etnokultūros sąjūdis, kartu ir Romuvos sąjūdis, buvo vienas šaltinių arba net upių, kurios gaivino tautos šaknis ir atvedė prie laisvos Lietuvos. Artumas su protėvių palikimu mums teikė gyvenimo prasmę, o kartu ir turtą, kuriuo dalijomės su kitais. Sovietmečiu taikiai ir kryptingai darbavomės ne tik mes, Romuva, bet ir kitos neoficialios bendruomenės. Esant reikalui, vieni su kitais mes susisiekdavome, susiburdavome. Į etnokultūros stovyklas, kurios prasidėjo Lietuvos atgimimo išvakarėse, susirinkdavo iki tūkstančio dalyvių. Dauguma žmonių dabar yra praradę šeimos ir bendruomenės saugumo jausmą.

- Per dešimt metų išvažiavo arti vieno milijono gyventojų. Nejaugi visiems, palikusiems Tėvynę, buvo taip blogai?

- Dėl išvykimo labai daug priežasčių negali sugalvoti. Kad ir kaip teisintumės, dažniausiai žmonės išvažiuoja ieškoti geresnio gyvenimo. Tas pats buvo XX amžiaus pradžioje. Važiuoja ne tik iš Lietuvos. Noriu pasakyti, kad ne toks pastebimas, bet yra ir kitas procesas. Pažįstu žmonių, kurie į Lietuvą gyventi atvažiuoja ir iš turtingų šalių. Atvažiuoja dėl kitų dalykų. Pažįstu vieną jauną vokiečių, jis mokosi lietuvių kalbos, aktyviai dalyvauja Romuvos veikloje ir sako, jog lietuviai neįsivaizduoja, kokius turtus čia turi. Emigracija - vienas iš bendruomenės atskirties etapų. Pirmasis atskirties etapas buvo kaime gimusių žmonių atskyrimas nuo žemės ir pasitraukimas į miestus. Kėlimasis į miestus Lietuvai buvo ypač skausmingas, nes sovietiniame mieste bendruomenės nesusikūrė. Nuo kaimo atitrūkę žmonės atsiribojo ir kiekvienas gyvena savo asmeninį gyvenimą, kuriame kaimynai vieni apie kitus nieko nežino, visas bendravimas telpa į „labas“ susitikus prie durų.

Inijos Trinkūnienės asmeninio albumo nuot.

mės ir pasitraukimas į miestus. Kėlimasis į miestus Lietuvai buvo ypač skausmingas, nes sovietiniame mieste bendruomenės nesusikūrė. Nuo kaimo atitrūkę žmonės atsiribojo ir kiekvienas gyvena savo asmeninį gyvenimą, kuriame kaimynai vieni apie kitus nieko nežino, visas bendravimas telpa į „labas“ susitikus prie durų.

- Ko žmogui reikia, kad jaustųsi laimingas?

- Iš tikrųjų reikia labai nedaug. Viskas priklauso nuo požiūrio. Prisimenu, kaip sunkiai mes gyvenome sovietmečiu ir tikrai savęs negalėjome pavadinti nelaimingais. Mes supratome, kad gyvename baisios priespaudos sąlygomis, bet buvome susikūrę savo nepriklausomą nuo to

gyvenimą. Laimė yra subjektyvus dalykas. Sovietiniais laikais, kiek prisimenu tą bendravimą, jeigu paklausdavome, kaip tu gyveni, nebuvo geras tonas pasakyti, kad gyveni gerai. Aš tikrai labai gerai prisimenu liūdnus sovietinių laikų žmonių veidus ir prisimenu tą skirtumą, kai pas mus pradėjo megzti ryšiai su užsieniu ir iš ten atvažiuodavo žmonės. Jų bendravimas skyrėsi nuo mūsų. Mes sėdėjome rimtais veidais, o jie visą laiką šypsodavosi. Ir man taip atrodė, kad jie tokie laimingi, nes su mumis susitiko, nes džiaugiasi, kad mes esame jų draugai, bet tai tebuvo jų bendravimo būdas, santykis su kitais. Jaučiu, kad ir mūsų bendravimas yra pasikeitęs. Dabar ir mes kalbėdami su žmonėmis jau šypsomės. Įžvelgiu, kad sovietinis nepasitenkinimo, liū-

desio atspaudas yra dar viena priežastis žmonių nelaimingumo sindromo. Apibendrinant galima sakyti, kad žmonių nelaimingumo ir liūdesio priežastys yra bendruomenės praradimas, antra, sovietinės tikrovės atspaudas, o trečia - atskirtis tarp prastai gyvenančių ir labai gerai gyvenančių. Sovietiniais laikais dauguma turėjome panašiai. Daugiau turėjo tik sovietinė nomenklatūra, bet tai nebuvo taip akivaizdžiai demonstruojama. Laikraščiai ir televizija nemirgėjo geriausiai gyvenančių, geriausiais automobiliais važinėjančių žmonių vaizdais. Dabar tą atskirtį matai kiekvieną dieną, ir tai tikrai liūdina žmones. Ne visada ir ne visi suvokia, kad ne piniguose yra laimė. Laimė nebūtinai susijusi su turimų pinigų kiekiu, bet tam, kad tai suvoktum, turi būti sąmoningas ir suprasti, kaip veikia visuomenė, kokie yra jos dėsniai.

- Skųstis blogu oru paprasčiau, nei priimti tai kaip nepriklausomą nuo mūsų dalyką? Arba dejuoti, kad neturi ką valgyti, bet paskutinį centą dėti į kojine, kurią išvilioja sukčiai...

- Galėčiau gal pateisinti besiskundžiančius žmones... Gal jie yra perfekcionistai? (*Juokiasi.*) Nori būti visur tobuli ir dėl to nepatenkinti, kad ir oras nėra tobulas. Jeigu dėl kaupimo, tai taip pat nesaugumo jausmas. Aš prisimenu tą nesaugumo jausmą iš sovietinių laikų. Jei tik gaudavai - imdavai, nes kitą kartą gali negauti. Matyt, iš tų laikų ir man išlikęs įprotis spintelėje laikyti kruopų daugiau, negu reikia. Kaupimas yra noras užtikrinti sau stabilumą pavojaus akivaizdoje. Nors vieną apibendrinimą vargu ar galima rasti. Atsakymas slypi kiekvieno asmens psichologijoje.

► **Sovietinis nepasitenkinimo, liūdesio atspaudas yra dar viena priežastis žmonių nelaimingumo sindromo**

- 1990, 1991 metai į tautos istoriją įėjo kaip išsivadavimo metai, bet ir kaip didžiulio susitelkimo, vienybės metai. Iškenčėme dantis sukančią Rusijos ekonominę blokadą, visais keliais lėkėme susikibti rankomis Baltijos kelyje, stojome prieš tankus Sausio 13-ąją. Negalvodami apie save. Ar šiandien dar tą Lietuvą pakartotų?

- Tai buvo ypatingas laikas, ypatingos sąlygos, ir tai padiktavo mūsų vienybę. Mes aiškiai žinojome, ko norime. Žinojome, kas yra mūsų priešas, turėjome ateities viziją. Tas susitelkimas mums buvo tarsi natūralus, savaime suprantamas dalykas. Aš jį apibūdinau kaip įkvėpimą, euforiją, stebuklą. Ir stebuklai turi pabaigą, o euforija yra banga,

kuri pakyla ir atslūgsta. Ta banga atslūgo, net kurį laiką buvo nuosmukis, gyvenimas buvo apniukęs, bet aš vis tiek jaučiu gyvenimo gerėjimą ir lipimą iš sovietinės nesąmonės. Man teko gyventi sovietiniais laikais ir galiu palyginti, o žmonės, kurie gimė laisvoje Lietuvoje ir tų laikų nematė, neturi su kuo pasverti. Jie lygina su geriau gyvenančiomis valstybėmis, orientuojasi į jas ir pradeda su jais sieti savo gyvenimą. Kad yra kiti, gilesni dalykai, jie nesuvokia, nes niekas jiems to neįskiepijo. Manau, kad tai ir mūsų valstybinės politikos spragos. Kalbu ne apie finansinius dalykus, bet apie patriotizmo ugdymo stygių. Tai labai svarbus dalykas. Mano nuomone, Romuva labai daug prisideda prie patriotizmo ugdymo, bet norėtusi, kad prie to prisidėtų ir mokyklos ir kad tai nebūtų formalus dalykas, kad meilė Tėviškai būtų ne vien tušti žodžiai.

- Kaip apibūdintumėte lietuvį? Senovės ir mūsų dienų. Ko mums reikėtų pasimokyti iš ainių?

- Kalbant apie praeitį visada linkstama idealizuoti, bet reikia prisiminti, kad mes gyvename visiškai kitame pasaulyje ir sąlygos yra visai kitokios. Tikrai negalėčiau lyginti dabartinio lietuvio portreto su senove. Senovės lietuvis yra mūsų susikurtas idealas. Aš esu ir sociologė ir pradėdau galvoti, kokias reikėtų iškelti savybes, paskui jas lyginti, bet tikrai drįstu pasakyti vieną pagrindinį skirtumą tarp senovinio ir šių laikų žmogaus. Senasis žmogus buvo labiau susitelkęs ir integruotas. Jo gyvenimas buvo labai aiškiai nulemtas kalendorinių metų, darbų rato, labai aiškios šeimos ir giminės struktūros ir labai aiškių vertybių, tikėjimo. Senojo lietuvio gyvenimas vyko, sakytum, šventovėje. Šventa buvo žemė, šaltiniai, šventa gyvenamoji aplinka. Šventa buvo duona, šventas slenkstis, šventas medis, šventas kampas. Žmogus gyveno apsuptas šventų dalykų ir gyveno kaip šventėje, ir tai formavo jį patį. Jo gyvenimas buvo aiškesnis, nes viskas buvo iš anksto reglamentuota. Iki šiol turime labai turtingus tautosakos archyvus, iš kurių aišku, kada sodinti medį, kada kirsti, kokie veiksmai turi būti atliekami, pradedant tą darbą. Šiuolaikinis žmogus gyvena nedvasingoje, sekularioje aplinkoje, kurioje nėra pagarbaus santykio su esminiais dalykais arba jie yra labai smarkiai sunykę. Kalbant apie europiečių religinį gyvenimą pripažįstama, kad į bažnyčią žmogus nuosirdžiai nueina tris kartus. Kai gimsta, tuokiasi ir kai miršta. Sakoma, kad tam įtakos turėjo sovietinė santvarka, bet aš įžvelgiu ir kitą priežastį. Ji - religinio jausmo praradimo proceso pasekmė. Ne visur pasaulyje taip yra. Tarkime, Indijoje galima stebėti net moderniai gyvenančių šiuolaikinių žmonių gyvenimo būdą, kuriame senosios vertybės, ryšys su dievais tebėra labai stiprus.

Kalbėjosi Dalia BYČIENĖ